

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2025-633

17.6.2025

Tryg Forsikring NUF

Næringsliv

Tap av bygningsmaterialer – økonomisk tap – tyveribegrepet.

Sikrede ble ved kjennelse av 3.7.23 tatt under rettens behandling som konkursbo. Før konkursåpningen hadde A levert bygningsmaterialer til en byggeplass der sikrede utførte arbeid. I juli 2023 ble materialene fjernet fra byggeplassen av A ved hjelp av lastebil. Foretaket avviste sikredes krav under forsikringsdekningen, med henvisning til at det ikke hadde skjedd et tyveri av materialene. Foretaket mente videre at det ikke hadde oppstått noe økonomisk tap fordi sikrede ikke hadde betalt for materialene som ble fjernet. Sikredes konkursbo var uenig og anførte at boet hadde lidt et økonomisk tap, all den tid konkursboet var eier av materialene og hadde rett og plikt til å realisere verdiene gjennom salg av materialene. Nemndas flertall kom til at boet hadde lidt et økonomisk tap, samt at det fremsto som mest sannsynlig at A hentet varene «med forsett om å skaffe seg ... en uberettiget vinning», og at vilkårene for tyveri etter forsikringsavtalen dermed var oppfylt.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om dekning for tyveri av bygningsmaterialer under sikredes entreprenørforsikring.

Sikredes forsikring hadde følgende vilkår:

1.1. Forsikringen omfatter

(...)

- materialer, varer og utstyr som er losset på kontraktsstedet og som skal inngå i det ferdige bygget/anlegget

(...)

2.1. Skader forsikringen omfatter

2.1.1. Plutselig og uforutsett skade som rammer forsikrede ting.

2.3. Skader forsikringen ikke omfatter

- skade eller tap som skyldes underslag eller svinn

(...)

Skade ved tyveri

- utenfor bygning

- fra telt/plasthall

- fra rom i bygning eller brakke når disse er åpne for kunder og publikum.

Gjenstander beskrevet i punkt 1.1 og punkt 1.2 er likevel dekket mot tyveri når

- nevnte gjenstander er oppbevart i bil

- nevnte gjenstander er oppbevart i container eller brakke

- nevnte gjenstander er for store og tunge til å anbringe i bygning
- stillas er ferdig montert på fasade og boltet fast i vegg

Sikrede ble ved kjennelse av 3.7.23 tatt under rettens behandling som konkursbo. Før konkursåpningen hadde A levert materialer til en verdi av kr 484 324,50 til en byggeplass hvor sikrede utførte arbeid. Ordrebekreftelsen av 26.4.23 anga den aktuelle byggeplassens adresse som leveringssted. Sikrede hadde ikke betalt for varene da sikrede ble tatt under konkursbehandling.

A fjernet 3-4.7.23 materialene fra byggeplassen ved hjelp av lastebil med tilhenger og kran. Konkursboets salgsmedhjelper var fysisk til stede på byggeplassen og forsøkte å hindre borttagelsen ved å påpeke at materialene tilhørte konkursboet. Sikredes konkursbo meldte forholdet til politiet 8.8.23 og sendte skademelding til foretaket 18.9.23:

Det meste driftstilbehør er solgt i august. Det gjenstår kun salg av et mindre varelagerparti som er hentet/stjålet av leverandør på konkursåpningsdagen. Forholdet er anmeldt av boet, se vedlagte bekreftelse på anmeldt forhold. Kan vi melde skaden/ tyveriet hos dere også?

Se for øvrig vedlagte prosjektilbud hvor verdi på partiet er angitt. Etter det opplyste er ikke alt på tilbudet levert, men bjelkelag til terrasser var avtalt og skulle bli levert senere i prosjektet.

Foretaket avsto 29.9.23 ansvar under henvisning til at det ikke hadde skjedd et tyveri av byggevarer/materiale fra byggeplass. Vilklårene dekket ikke tap som skyldtes underslag.

Boet klaget samme dag, men foretaket gjentok avslaget 26.8.24 og anførte at boet ikke hadde lidt et økonomisk tap i saken. Foretaket ba om bekreftelse på at byggevarene var betalt av sikrede til leverandør A.

Boet svarte at konkursboet hadde lidt et økonomisk tap. Konkursboet var eier av materialene og hadde rett og plikt til å realisere verdiene gjennom salg av materialene fra konkursboet. At sikrede ikke hadde betalt for varene endret ikke det faktum at konkursboet hadde lidt et økonomisk tap.

Foretaket fant ikke grunnlag for å endre sin vurdering.

Sikredes konkursbo – krever dekning for tyveri og anfører at A's borttagelse oppfyller vilklårene for tyveri etter straffeloven § 321. Materialene tilhørte konkursboet og ble ulovlig fjernet uten boets samtykke, til tross for klare instruksjoner om at dette var ulovlig. Når leverandøren fjernet materialene uten bostyrers samtykke etter konkursåpningen, krenket dette konkursboets eiendomsrett. Materialene var boets eiendom og var i konkursboets besittelse. Borttagelsen representerte derfor krenkelse av både eiendomsrett og besittelse. Materialene var overlevert byggeplassen til sikrede før konkursåpning og tilhørte derfor boet, jf. HR-2021-2248-A om overleveringskravet i beslagsretten.

Boet bestrider at unntaket for skader/tap som kan kreves dekkes av vareleverandørs garanti eller kreves erstattet i henhold til kontrakt eller leveringsbetingelser kommer til anvendelse. Vilklårene for levering fra leverandøren var oppfylt før konkursåpning. Det bestrides at A har en plikt til å dekke konkursboets tap «i henhold til kontrakt» slik unntaket nevner. A har ingen betalingsplikt i henhold til sin kontrakt. Sikrede hadde ikke betalt for varene, og det forelå også antesipert mislighold mht. fremtidig betaling for varene fra dette selskapet.

Leverandøren stjal materialene, og dette må regnes som tyveri. Det er tyverihandlingen som eventuelt danner grunnlag for konkursboet til eventuelt å fremme et krav mot leverandøren, og ikke kontrakt.

A var som leverandør kreditor i boet. Varene ble levert til byggeplassen på kreditt. Som kreditor hadde A på handlingstidspunktet (borttagelsen av materialene) ikke rett til å kreve betaling for varene. Selskapet hadde kun rett til å melde kravet i boet som en dividendefordring. Denne

situasjonen var A fullt klart over da de hentet materialene på byggeplassen, og handlingen ble klart utført med forsett om å oppnå en uberettiget vinning.

Sikredes konkursbo og sikrede er to forskjellige rettssubjekter. At A foretar handlingen nettopp overfor konkursboet og ikke debitoren, medfører at det er vesentlige forskjeller på denne saken og FinKN 2009-260 og 2020-424.

Eventuell «rettsuvitenhet» leder ikke til straffrihet, jf. strl. § 26. Eiendomsretten til materialene følger av en avtale leverandøren selv har laget. Hensikten til A var nettopp å forhindre konkursboets beslag og sikre seg selv et oppgjør for en fordring som ellers ville inngått som dividendefordring i boet.

Forsikringsforetaket avviser ansvar og bestrider at konkursboet har sannsynliggjort et økonomisk tap som omfattes av forsikringen. I den grad forholdet kan anses som underslag, er dette ikke dekket av forsikringsvilkårene. Tilsvarende gjelder dersom forholdet omhandler skade eller tap som omfattes av vareleverandørens garanti, eller som leverandøren plikter å erstatte i henhold til kontrakt eller leveringsbetingelser. Dersom det er foretatt et kredittkjøp, må forholdet anses som en tvist om eierskap som må avklares direkte mellom sikrede sitt konkursbo og leverandøren. Dersom eiendelene er betalt og konkursboet har krav på dem, kan dette avklares og varene eventuelt hentes fra byggevareleverandøren uten foretakets involvering.

Når det gjelder tyveri, forutsetter dette at en tredjepart urettmessig tilegner seg eiendeler med hensikt å berike seg selv. I dette tilfellet fremstår handlingen – tilbakehenting av varer – som en utøvelse av byggevareleverandørens rettigheter knyttet til ubetalte varer, og ikke et tyveri. Eierskapsspørsmålet må avgjøres gjennom alminnelige kontraktsrettslige prinsipper og eventuelt prøves rettslig mellom partene, alternativt avklares via namsmyndigheten. Dette er en sivilrettslig konflikt om eiendomsrett som ikke omfattes av forsikringen. Foretakets rolle er å dekke økonomisk tap som omfattes av forsikringsvilkårene. Det ligger ikke til forsikringsordningen å fungere som en mellommann i slike tvister. På bakgrunn av dette kan ikke foretaket se at sikredes konkursbo har sannsynliggjort sitt krav, og foretaket ber om at saken avvises, jf. eksempelvis FKN 2009-260.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er ansvarlig for tyveri av varer levert til sikrede, men ikke betalt.

Finansklagenemnda Skades flertall, Trine-Lise Wilhelmsen, Johannes Straume og Heike Kristine Bentsen, bemerker:

Flertallet mener boet må gis medhold.

Mindretallet viser til at saken må avvises etter vedtektene pkt. 4.1 dersom saken er under behandling av domstol.

Lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker (LOV-2016-06-17-29) § 14 første ledd bokstav c angir at klageorganet «kan» avvise en sak dersom saken er «under behandling» av en domstol. Vedtektene for Finansklagenemnda har i pkt. 4 bokstav c en tilsvarende bestemmelse, som også bruker ordet «kan». Etter ordlyden er avvisningsadgangen fakultativ, det vil si at det er opp til nemnda i det enkelte tilfellet å avgjøre om saken skal realitetsbehandles eller avvises, jf. også FinKN 2021-603, 2022-300 og 2024-98. Det avgjørende er om samme tvistesporsmål behandles i domstolene og spørsmålet om hva som er hensiktsmessig, FinKN 2022-300.

Det er uklart for flertallet om det er reist tiltale mot A for tyveri, og om dette i så fall også inkluderer et sivilt erstatningskrav fra boet. Flertallet mener uansett at dette ikke dreier seg om

samme tvistespørsmål. Boets krav mot foretaket om forsikringsdekning er et krav om forsikring på grunnlag av en inngått forsikringsavtale. Boets krav mot A er et krav om restitusjon av stjålne verdier. Det er klart at boet ikke skal ha samme beløp to ganger. Hvis foretaket utbetaler erstatning til boet, trer foretaket etter alminnelige regressregler inn i boets restitusjonskrav mot leverandøren. I denne situasjonen vil boet heller ikke ha noe økonomisk tap som kan være grunnlag for et krav mot A. Flertallet kan derfor ikke se at det blir dobbeltbehandling av samme sak om boet melder et sivilt krav i straffesaken.

Klager – boet – krever dekning for tyveri under sikredes forsikring.

Forsikringen omfatter i utgangspunktet ikke «Skade ved tyveri» av gjenstander utenfor bygning, men omfatter likevel «tyveri» av gjenstander bl.a. når:

- nevnte gjenstander er for store og tunge til å anbringe i bygning

Det er ikke bestridt at byggevarene var for store og tunge til å anbringes i bygning.

Tyveribegrepet i forsikringsavtalen må forstås i henhold til straffelovens bestemmelse. Straffeloven § 321 angir:

For tyveri straffes den som tar en gjenstand som tilhører en annen, med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved å selge, forbruke eller på annen måte tilegne seg den.

Flertallet forstår saken slik at A leverte materialer til en verdi av kr 484 324,50 til en byggeplass hvor sikrede utførte arbeid før sikrede gikk konkurs. Ordrebekreftelsen av 26.4.23 angir at leveringssted var byggeplassens adresse. Varene ble levert på kreditt, men A's standardvilkår inneholder klausul om salgspant.

Konkursboet/klager ble eier av sikredes eiendeler igjennom generalbeslag 3.7.23 iht. dekningsloven § 2-2. Boet er fra dette tidspunktet medforsikret etter fal. § 7-2. Dette er ikke bestridt.

Byggevarene ble levert hos sikrede før konkursåpning, men varene var ikke betalt. Foretaket anfører at det er uklart om A eller sikrede var eier av varene. Det følger av HR-2021-2248-A (Aurstad Maskinutleige AS) at overlevering til kjøper gir tilstrekkelig rettsvern i forhold til boets beslagsrett i konkurs. Det må derfor legges til grunn at boet ved konkursåpning overtok eiendomsretten til varene, jf. også Rt-1910-231 Ku-dommen og Rt-1912-263 Jernskrapdommen. Byggevarene tilhørte dermed konkursboet.

Foretaket anfører at boet ikke har lidd noe økonomisk tap. Hvis boet er eier av varene, har det i utgangspunktet lidd et økonomisk tap når varene borttas. En selger som leverer varer på kreditt, har etter konkursåpning i utgangspunktet kun krav på dividende for salgsbeløpet.

Forutsetningen for tyveri er videre at A får en «uberettiget vinning» ved tilegnelsen. Det er anført at A i henhold til sine standardvilkår hadde salgspant i varene, jf. panteloven § 3-14 flg. I så fall måtte boet akseptere panteretten, og har ikke lidd noe tap. Boet bestrider dette og anfører at pantet er ugyldig.

Panteloven § 3-15 (2) angir at «Salgspant kan heller ikke avtales i ting som kjøperen har rett til å selge videre før den er betalt». De anførte materialene var etter det opplyste innkjøpt som ledd i totalentreprise fra sikrede for videresalg til to andre selskaper.

Ordlyden i panteloven § 3-15 (2), jf. også Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 177-178, tilsier klart at salgspantet i dette tilfellet ikke kunne påberopes. Dette er heller ikke bestridt av foretaket.

Flertallet mener etter dette at de objektive vilkårene for tyveri er oppfylt.

Spørsmålet blir da om A har utvist «forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved å selge, forbruke eller på annen måte tilegne seg den». Kravet om forsett gjelder etter ordlyden at A får «en uberettiget vinning» ved å tilegne seg varene. Flertallet forstår bestemmelsen slik at det ikke er krav om forsett mht. at varene tilhørte en annen, og A har i den fremlagte korrespondansen heller ikke anført at A var eier av varene, kun at A hadde panterett med rettsvern. Flertallet legger derfor uansett til grunn at A var klar over at boet var eier av varene.

Det strafferettslige forsettsbegrepet omfatter både hensiktsforsett, sannsynlighetsforsett, og dolus eventualis – eventuelt forsett – som er definert i straffeloven § 22 første ledd bokstav c:

Forsett foreligger når noen begår en handling som dekker gjerningsbeskrivelsen i et straffebud

...

c. holder det for mulig at handlingen dekker gjerningsbeskrivelsen, og velger å handle selv om det skulle være tilfellet

Forsettsformen dolus eventualis inneholder to elementer: For det første må det bevises at gjerningsmannen anså følgen – her uberettiget gevinst – som «mulig». For det andre må det bevises at gjerningsmannen «bevisst tok det standpunkt» at han ville utøve handlingen – her hente varene – selv om det skulle føre til uberettiget vinning, jf. HR-2020-2117-A avsnitt 15.

Siden det her er spørsmål om å tolke tyveribegrepet i en forsikringsavtale, vil beviskravet til forsett være alminnelig sannsynlighetsovervekt, og ikke det strengere beviskravet i en straffesak.

Da A hentet varene var boets representant til stede og forsøkte å hindre borttagelsen ved å påpeke at materialene tilhørte konkursboet. Bostyrer og styreleder i sikrede hadde også over telefon opplyst A om at handlingen var ulovlig. A var derfor klar over at konkursboet mente borttagelsen var uberettiget. Siden A var klar over at varene tilhørte boet, måtte boets protester knytte seg til at panteretten ikke ga berettiget grunn til å hente varene. Flertallet legger derfor til grunn som mest sannsynlig at A også var klar over at boet bestred at panteretten ga berettiget grunn til å hente varene, enten fordi panteretten ikke hadde rettsvern eller fordi varene var overbeheftet. I så fall må det også legges til grunn at A anså følgen – at avhenting ville føre til en uberettiget gevinst for A – som mulig. Flertallet legger også til grunn som mest sannsynlig at A var bevisst at avhenting kunne føre til dette resultatet, dvs. positivt innvilget dette. Hvis salgspantet var gyldig, måtte dette respekteres av boet. Det var i så fall ingen grunn for A til å hente varene mot boets protest; A kunne i så fall avvente bobehandlingen og få utbetalt panteverdien i sin helhet. Det er vanskelig å se noen annen grunn til at A hentet varene enn at A ville sikre seg mot tap som følge av konkursen, enten ved at salgspantet var ugyldig eller ved at varene var overbeheftet. Flertallet viser her til Rt. 1988 s. 1368, hvor det var spørsmål om skyldkravet var oppfylt når den domfelte hadde tilegnet seg varer fra et varelager etter at debitor var gått konkurs. Høyesterett kom til at det var tilfellet. Selv om varelageret var overbeheftet med pant, ville det øvrige kreditorfellesskapet lide et tap fordi de uprioriterte kravene i boet ville øke når verdien av pantet ble redusert. Foretaket har heller ikke bestridt at det foreligger forsett fra A's side.

Flertallet mener derfor slik saken er opplyst at det fremstår som mest sannsynlig at A hentet varene «med forsett om å skaffe seg ... en uberettiget vinning», og at vilkårene for tyveri etter forsikringsavtalen dermed er oppfylt.

Flertallet peker videre på at om det ikke skulle foreligge forsett, så skyldes manglende forsett en rettsvillfarelse mht. vinningsspørsmålet. En slik rettsvillfarelse vil kun være straffriende om den er unnskyldelig, altså ikke uaktsom, jf. strl. § 26. Flertallet kan vanskelig se at det er unnskyldelig av en profesjonell leverandør å bruke salgspant som grunnlag for å bortta varer fra et konkursbo til

tross for boets og konkursdebitors protester. Med utgangspunkt i kommunikasjonen mellom partene og usikkerheten knyttet til handlingens lovlighet, måtte det fremstå som påregnelig for A at A ved avhenting av varene ville oppnå en uberettiget gevinst. Om A var uvitende om at borttagelsen ville føre til uberettiget vinning, må denne uvitenheten regnes som uaktsom.

Nemndas mindretall, Merete Anita Utgård og Elisabet Okkenhaug, bemerker:

Mindretallet meiner at saka må avvistast.

Saka er politianmeldt, og vi ikkje kjenner til kva som skjer eller har skjedd i den prosessen. Vi veit såleis ikkje om buet har fremma eit sivilt krav i straffesaka, noko som er svært vanleg. Etter vedtektene pkt. 4.1. «kan» ei sak avvistast dersom «saken er under behandling eller har blitt behandlet av et innmeldt klageorgan, eller av domstol, herunder forliksrådet». Eit sivilt krav i straffesaka vil dekke det same tapet som buet no krev av forsikringsselskapet. Dersom buet har fremma eit krav mot leverandøren i straffesaka, og denne er til behandling i domstolen, er det uheldig å ha ei paralellbehandling i nemnda, og nemnda bør då avvise saka.

Dersom det leggst til grunn at nemnda bør behandle saka, finn føretaksrepresentantane at saka uansett må avvistast av bevismessige omsyn. Vi er samde i at dei objektive vilkåra for å konstatere tjuveri er oppfylte, men når det gjeld det subjektive vilkåret om skuld og rettsleg villfaring så er saka så lite og dårleg opplyst at nemnda ikkje kan ta stilling til dette. Det dreier seg om eit stort krav på om lag kr 500 000, og det å konstatere at det føreligg eit tjuveri etter forsikringsavtalen inneber føresetnadsvis at nemnda legg til grunn at leverandøren mest truleg har begått eit strafferettsleg tjuveri. Beviskravet er ulikt, men elles er vilkåra og vurderinga lik. Eit tjuveri av denne storleiken er ei alvorleg straffelagt handling, og då må dei faktiske omstenda vere så godt opplyste at ein med ein viss tryggleik kan gjere ei forsvarleg vurdering.

Som fleirtalet gjer greie for så vart kravet til uberettiga vinnings hensikt fjerna i den nye straffelova. I førearbeida, NOU 2002:4, kapittel 7.5.4 i omtalen av skuldkravet ved tjuveri på s. 172 står det:

En fjerning av kravet om vinnings hensikt vil kunne medføre en viss nykriminalisering i tilfeller hvor gjerningspersonen har handlet i rettsvillfarelse. Etter gjeldende rett fritar også en uaktsom rettsvillfarelse for straff når straffebudet krever vinnings hensikt, jf blant annet Rt-1994-1274. Hvis kravet om hensikt erstattes med et forsettskrav, må man falle tilbake på de alminnelige reglene om virkningen av rettsvillfarelse. Hovedregelen er at straffrihet er betinget av at rettsvillfarelsen er unnskyldelig eller aktsom, med mindre det dreier seg om såkalt uegentlig rettsvillfarelse, jf delutredning V s 128-129.

Kommisjonen foreslår imidlertid å endre reglene om rettsvillfarelse. Utk § 3-13 om rettsvillfarelse skal omfatte enhver villfarelse om rettsregler, også de fleste tilfeller av uegentlig rettsvillfarelse, jf delutredning V s 131 og avsnitt 8.3.14 nedenfor. Bestemmelsen fastslår at handlingen er straffri når villfarelsen ikke er uaktsom. Men også for den uaktsomme rettsvillfarelsen vil domstolene få en diskresjonær adgang til helt å frifinne gjerningspersonen for straff.

Og i kapittel 8.3.14, om rettsvillfaring, står det på s. 229:

Samtidig foreslås det en viss adgang både til å nedsette straffen til en mildere straffart og til å frifinne selv om rettsvillfarelsen ikke er unnskyldelig, jf avsnittene 8.3.17 og 8.14.2 nedenfor.

Ved sitt forslag har kommisjonen valgt å ikke følge *Advokatforeningen*, som i høringsrunden gikk inn for at kravene for å frifinne på grunn av rettsvillfarelse 'bør reduseres noe'.

Lovgjevar la altså til grunn at ny straffelov medførte ei endring i reglane om rettsvillfaring og at domstolane i større grad enn før skal gjere ei skjønnsmessig vurdering, altså at det vart større rom for unnskuldeleg rettsvillfaring. Det er ingen haldepunkt for å sei at lovgjevar meinte å senke kravet vesentleg, men det vart altså opne opp for ei meir skjønnsmessig vurdering enn før, førestnadsvis at domstolane skulle gjere ei breiare vurdering av situasjonen.

I hverande sak synes det ut frå korrespondansen sannsynleg at leverandøren meinte at han hadde rett til å hente tilbake dei leverte materiala og at han såleis var i ei rettsleg villfaring. Vi veit imidlertid ingenting om kvifor han la dette til grunn. Det føreligg inga forklaring her, og det å legge til grunn at leverandøren har begått tjuveri utan å høyre noko forklaring frå leverandøren finn mindretalet uforsvarleg i ei sak med dette alvoret. Fleirtalet sitt resonnement kring dolus eventualis forutset ein kjennskap til panteretten som i alle fall folk flest ikkje har, og som heller ikkje alle profesjonelle har. Ein profesjonell skal som eit utgangspunkt beherske naudsyne rettsreglar, men det er samstundes stor skilnad på profesjonelle, og det kan tenkast unntak. Igjen så kjenner vi ikkje omstenda i det heile teke. Spørsmålet om det subjektive vilkåret er oppfylt bør opplysast med munnlege forklaringar og umiddelberr bevisføring, som gjev ei heilt anna djupn og innsikt. I det heile teke er ei skriftleg behandling her ikkje eigna til å opplyse saka tilstrekkeleg.

Mindretalet finn difor at saka uansett må avvisast av bevismessige omsyn.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Sikrede gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Merete Anita Utgård (bransjerepresentant), Elisabet Okkenhaug (bransjerepresentant), Johannes Straume (næringsrepresentant) og Heike Kristine Bentsen (næringsrepresentant).